

VÉDŐBESZÉD

Megint én vagyok, bár nem tudom, hogy egyáltalán meghallgatod-e valaha ezeket az üzeneteket – elég régóta csend van. Már nem számolom a napokat. Talán tíz év, de az is lehet, hogy csak egy hónap telt el azóta, hogy leszálltam a vonatról. Hajlott hátú, öreg falak vesznek körül. Egy tízemeletes tömbház földszinti lakása választ el a kint leselkedő világtól. Általában lehúzva tartom a rolót. Két mátyásmadár krárog a lakás egyetlen ablakával szemközti bokor ágain, minden áldott reggel. Kifigyelik az ételt a számból. Mindegy is, hiszen amint a nyelvemet éri, szénné morzsolódik, legyen az bármi. Valószínű, hogy most értetlenkedve nézed, hogy mi ez a monoton szöveg, mintha az egészet olvasnám. Az a helyzet, hogy nem akartam összevissza beszélni hangüzenetben, mint a legutóbb, úgyhogy leírtam, és most felolvasom neked. Én csak így tudok beszélgetni. Tudod, hogy sose ment nekem a beszéd. Szóval, hol is tartottam? Ja. A szomszédok jórészt láthatatlanok. Van egy nő a folyosó végén. Már nem is nő, csak összegörnyedt, ottfelejtett múlt. A gyerekek félnek tőle. Emlékszel még a gyerekkorunkra?

A látszani vágyó anyára, ahogyan küzd a kilóival, csavarja a porral teli dobozok tetejét, kanalazza, tömi magába csak úgy, magára. Majd egy kis időre eltűnnek a dobozok, és olyankor jön a szomorúság. A rúzs mindig egy árnyalattal eltér attól, ami éppen népszerű. Majdnem szép a szája. Kicsi. Vékony. Mellényt hord, ami amúgy tetszik. Mindig puha, amikor hozzábújunk. Mindig megyünk valahova. Boltba, barátnőhöz, fürdőbe, a rokonokhoz, a nagy tenyerű nagymamához megyünk. Amikor a családhoz utaztunk, olyankor mindig apa vezetett, emlékszel? Cranberries ment kazettán, és mi kórusban üvöltöttük a zombit. Kivéve apát. Apa csendben volt. Ő sosem próbált semmilyennek látszani. Nem is kellett neki, hiszen ő akkor is látszott, amikor leginkább eltűnt volna. Mint egy karó. Sosem értettem a komorságát. Mindig ugyanazok a párbeszéddek. Boldog vagy? Igen. De biztos? Miért kérded, ha mondtam, hogy igen? Lehet, hogy csak a szemöldöke teszi. Családi vonás. Lehet, hogy belül folyton mosolyog, csak eltakarja a külleme. Lehet, hogy végig, mindenki félreértette apát. Ez szomorú. Bocsi, lejárt az előbb az idő. Nem tudom, mennyit hallottál. Apáról beszéltem. Hogy nem tudtuk sosem, hogy mi van benne. Visszatérek ide, erre a helyre,

amit jelenleg otthonnak nevezek. A földszinten negyven lakás található. A közvetlen szomszédom kutyát tart. Elég nagy állat. Na. Várj! Kopognak.

A szoba kicsi. Nem telik sok időbe, ameddig Ágnes az ágytól az ajtóig ér. Talán hat vagy hét másodperc. Tényleg nagyon közel van. Nem. Nem kopogtak. Csak megint valami hülyeség játszik az agyával. Megint valami hülye megézés kopogtat. A kutyás szomszédnál ugatás hallatszik. Kilép az ajtón, majd elindul a sötét folyosón, a földszinti bejárat felé. Most már tisztán hallatszik. Nem először hallja, valahogy sikerült mindig olyankor beléjük botlani, amikor ezt csinálják. A nő hangja csak kicsit más, mint amikor pár héttel ezelőtt valamennyi bor után harcolt valami klímaizéért a konyhában, a kanapén. Most is csattog a nyelve, és kicsit rekedt a hangja. Vele ellentétben a férfit alig hallani, pedig már csak egy vasajtó választ el egymástól. Ő azt mondja, csak akkor érdemes beszélni, amikor az embernek tényleg fontos a mondanivalója. Mondhatni, jó ismerősök. Néha meghívják magukat hozzá. Ő csak egyszer járt náluk. A tömbház alatti vegyesboltban ismerkedtek meg. Az ember nagyon sokat megtudhat a másiktól, ha majdnem naponta látja a kosara tartalmát – poénkodik a férfi, majd a kezét nyújtja. Nem egyoldalú a barátság, csak nagyon ködös.

Előlépek, és most nemsokára kinyitom az ajtót. Megint magamban beszélek. Gyakorolnom kell, mert most azt hiszem, szükségem lesz a hangomra. Már biztosan emlékszem, hogy ez már sokszor megtörtént. Itt a lépcsőházban is láttam, vagy csak hallottam a folyosóról, nem tudom. A konyhában is, két mondat között hirtelen minden a levegőben maradt, a cigaretta hamuja még vörösen parázslott közöttünk. A hamutartónak szánt pohár a földtől néhány centiméterre. A férfi orra éles és hosszú lesz, ahogy a szeme egyre sötétebb színt ölt. Csak egy dühös villámlás, aztán minden a régi. Nem tudom megmondani, miért késem le mindig ezeket a pillanatok. Amikor észre kellene venni valami fontosat. Elég a beszédből. Nyitom az ajtót, és akkor meg kell szólalnom. Hangosan.

Fejezd be azonnal! Hívom a rendőrséget. Ez már halkabbra sikerült. Egy olyan embernek nehezére esik kiabálni, aki még az orvosát is csak azután hívja fel, hogy hetekig rágja magát rajta.

Ki van ott? Mégis miről beszél, milyen rendőrségről.

Nincsen semmi baj, csak egy kicsit sokat ittam, azt hiszem. A nő hangja ismét a kedves szomszéd hangjává simul, aki megkérdi, hogy vagyok, egy kedd délután.

Én nem akarok zavarni, de azt hiszem, kiabálást hallottam, és nem vagyok biztos benne, de talán valami mást.

Jaj, hát te vagy az? Mi ez az egész rendőrséges duma? Gyere már ki a fényre, nem lehet így beszélgetni. Ágnes közelebb megy. A postaládák előtt ott áll a két jó ismerős. Mindkettő zilált, de valami még ott rezeg a levegőben. A férfi átkarolja a nőt.

Ne haragudj, hogy felköltöttünk, tudom, hogy ilyenkor már aludni szoktál. Tudod, mi csak elmentünk szórakozni, és egy kicsivel többet ittunk. A nő csak mosolyogni próbál mellette. Valamit nem veszek észre?

Ágnes bizonytalanul áll. Mint egy gyerek, a szülők veszekedése közben. Mintha nem tudná felmérni, hogy valóban magas volt-e a hangerő, vagy csak azért hallja úgy, mert ő még nem ismeri eléggé a világot. Mint a kutyák. A kutyák is hangosabbnak hallják a zajokat.

Bocsánat, én azt hiszem, nem feltételeztem semmit, csak én azt hittem, én azt hiszem, veszekedtek – mondom, és folytatnám, de a férfi a szavamba vág. És ha netán veszekedtünk is, az mióta a te dolgod? Ne haragudj, hogy így beszélek, de nem szoktam hozzá, hogy valaki csak úgy becsörtet a magánéletembe. Még mindig mosolyog, de a száját mintha szét akarná valami belülről feszíteni. Folytassam?

Nem akartam zavarni, én csak azt szeretném mondani, hogy talán nem kellene ennyire erőteljesen. Figyelj, talán ne szorítsd annyira a vállát, látom, hogy fáj neki! Úgy értem, hogy – nem tudom folytatni, a szavamba vág, ahogy általában mindenkinek.

Késő van, ez a két felnőtt ember éppen aludni menne, de útközben feléle akadt egy kis megbeszélőnivalónk. Ezt hallottad, most pedig menj már aludni, vagy ahova akarsz.

Ágnes egyenesen a nő szemébe néz. A nő szemébe nézek, és tőle is halani akarom, hogy távozzak. Látom, hogy a férfinak még mindig mozog a szája, de most nem hallok semmit. Furcsa, de még a nevüket sem tudom. Amikor lekönyörögték magukat egy üveg borra, politikáról beszéltünk, és az állásomról. Aztán már csak a férfi beszélt, és a nő nevetett valamin, és akkor a hamu mindent beterített. A férfi Ágnes felé közelít, megragadja a karját. A szoborrá változott nő ekkor életre kell, és ordítani kezd, fröcsög a szája, hogy hagyd békén!

Mit bámulsz? Mit bámulsz, te szerencsétlen?!

Az olyanok, mint Ágnes, ilyenkor nem beszélnek. Nem állnak ki magukért, és nem állnak szembe a másikkal. Általában utat törnek a könnyek, aztán csak tűnj el a másik szeme elől. Vele is ez történik, közben pedig elkezd köpködni a különböző trágár szavakat, amik még az apjától ragadtak rá. Az erőszakra ritkán kerül elő a jó szó.

Mára már nincs több üzenet. Csend és szégyen ragad a kilincsre, ahogy Ágnes belép a lakásba. Nagyon fáradt. Magára teríti a kutya szűnni nem akaró nyüszítését, és végtelennek tűnő rémálomba ringatja magát.

PATKÁNYFÉSZEK

Szörnyek márpedig léteznek. Keresztutaknál állnak, vihart kavarnak, vagy gonosz tréfákat űznek a halandók hitványságából. Tudom, mert valaha én is egy voltam közülük. A történetem egy távoli helyen kezdődött. Eleinte azt hiszem, hogy még nem pontosan értettem, hogy mit is csinálok. Óvatosan léptem át az utcákon heverő szeméthegeyeken, ismerős barátként szívtam magamba az emberi ürülék és rothadás bűzét. Míg régen öntudatlanul léteztem, most pontosan értettem a működésem mozgatórugóit. Később külsőt is választottam. Először egy fiatal lány arcát vettem el – amit most újra viselek –, akinek a testét már teljesen elcsavarta a fájdalom. Később, amikor már éhessé tett a hatalom, és megéreztem magamban a folyton tenni vágyó gonoszt, elindultam, hogy megtaláljam annak a tökéletes képmását.

A város kikötője mindig is hangos volt. Szébb napokon a nevetés, a verekedés és a parancsszavak formálták a hely partitúráját. Mindenki sietett valahová. A tenger isteneinek szólamai ide-oda mozgatták az embereket, családokat raktak össze, és szakítottak szét. Megjelenésem után viszont minden megváltozott. Minden lelassult. Az emberek a földön kúsztak, megbénította őket a félelem és a láz. Jajveszékélés, nyögés és ordítás. Csontvázak dobálták a hullákat a halászhalókra, puffadt testek úsztak a vízen, félig átlátszó kutyák lakmározták a láztól égő életeket. Ahogy sétáltam, macskák és patkányok szegődtek mellém, ők nem féltek tőlem. Mások haldoklása sosem okozott örömet. Nem a halál volt az, amiből táplálkoztam. Csupán egyetlen dolog hajtott. Az a pillanat, amikor az ember már tudja, hogy nincs semmi, amit tehetne a halál ellen. Amikor a sötétség először megmutatja magát a gazdatestnek.

Azon a reggelen, ahogy végigsétáltam a rakparton, hirtelen egy kéz tapadt a lábfejemre. Nem szoktam ahhoz, hogy mások érintsenek meg először. Lenéztem, és egy csúnya vénasszony nézett vissza rám. Elöl csak két foga volt, fekete szeme kegyetlenül belém szúrt. Arca gyűrött volt, és érdes, mint a barázdás föld egy hosszantartó szárazság után. Gonoszan mosolygott

rám. A láz már az eszét vette, nehezen kapott levegőt. Lehajoltam hozzá, körmeimet mélyen a húsába nyomtam. Néhány perc múlva már az ő arcával hagytam el a várost, egy fejvesztve menekülő hajó fedélzetén.

Nagy utat tettem meg, és nagyon régóta vagyok már úton. Érzem, ahogy a lábam átsétál egyik évről a másikra, néha tétován meg-megállva egy-egy óra biztonságán. Elég is, ha csak állok, és velem változik meg a világ, tűnnek el emberek, és kerülnek elő újak.

Legutoljára egy furcsa, lápos településen engedhettem szabadjára az erőmet. A járvány halovány mása támadt az emberekre, én meg kínlódva, tombolva próbáltam újraéleszteni a tüzet, amit mások a magabiztosság fegyverével oltottak ki. Aztán hirtelen vége lett. A világ megtelt a fertőtlenítő szagával. Egyre többen váltak megrögzött szolgálivá a tisztaságnak. 1910. január – az első emberi hang a rádióban. 1926, az első televíziós adás. Távolbalátó készülék, így hirdették. Reklámok. Ragyogó bútor, derűs a ház. Nők milliói borultak térdre a ház uralma előtt, és csak mostak, sikáltak, töröltek, spricceltek, megállás nélkül, míg végül sikerült engem véglegesen eltüntetni. Nem. Eltüntetni azért mégsem. Lehúztam magamról a vén, ronda banyát, és egyszerű, csúnya, fekete szemű lány lett belőlem. Eldobtam magamtól a hatalmat, amelynek segítségével gyermek- és felnőttkéz a kézben rettegett. A fekete halál már csak egy korszak megjelölése volt, és nem létezett már Čuma sem, csak a mesékben. A nevem is elveszett. Nem. Elástam. Csúnyácska. Csúnya. Csúfocska. Miután ideköltöztem, azt hiszem, már nem is érdekelt, hogy hű legyek ahhoz a teremtményhez, aki rendeltetészerűen én voltam, akinek lennem kellett volna.

És most itt vagyok, ebben a nagyon csendes, nagyon átlagos városban. A hely, ahol dolgozom, csak azoknak válik láthatóvá, akik a hajnal első óráiban a lelkiismeretüket szeretnék leégetni. A város szívében egy láthatatlan pont, négy asztallal, tizenhat ülőhellyel. A tegnapi reggelt négyen indítottuk. Én, az idős hölgy a fiával és a Szappanos. Akkor kapta a nevét, amikor egyik délután egy részeg munkásnak elege lett a felé irányuló trágárságból, és megfenyegette, hogy kimossa szappannal a száját, erre meg mindenki röhögni kezdett, és folyt minden tovább a maga medrében. Ilyen ez a közönség. Nem esnek egymásnak. Férfi és nő között nincsen nemi vágy, obszcén megjegyzés. Kivéve talán az öreg hölgyet és a fiát. De arról senki nem beszél. „Mondd csak, szívem, mikor hozod már nekem azt a konyakot” – kérdi az anya minden egyes reggel. „Hagyjad már, anyukám, hadd ábrándozzon.” Lassú voltam. Talán a világ leglassúbb felszolgálója. De már megszoktak.

Az emberek itt nem akarnak senkit sem megváltoztatni, cserébe pedig elvárják, hogy te se szöld meg őket a furcsa szokásaik miatt.

Szappanos aznap reggel korábban érkezett a szokásosnál. Lefelé nézett, a megszokott zavart tekintetben most ott lapult egy régi ismerősöm, a félelem. Próbáltam átvenni valami kis foszlányt az emlékeiből, de szemkontaktus nélkül kevésre mentem. Berobogott a pulttal szembeni asztalhoz. Ahogy leült volna, a csontos teste beleütközött a bútorokba, oldaltáskáját elfelejtette levenni, és most ott lógott otrombán a vállán. Folyton elfelejti, hogy nem lehet bent dohányozni. Nem hibáztatom. Ezt a kis helyiséget olyannyira átittatták az évek füsttel, hogy valószínűleg, ha még egy évszázadon keresztül itt maradnék, akkor is érezném. Szappanos nem szép nő. Fogazata hiányos, haja gyéren és ápolatlanul lóg a fején. Idegesítően sovány, és mindig élénk színű ruhákat hord. Egy régi telefonon hívogat folyton valakit, sokszor a férjét, néha valamelyik szeretőjét, vagy a férje szeretői közül valamelyiket. Amikor a férje börtönben van, olyankor csak bámulja a telefon fekete-fehér képernyőjét, és kiabál. Az öreg hölgy és a fia ilyenkor rosszállóan néznek fel rá, zavarja őket az újság olvasásában. Az anya hangosan olvas, teletűzdelve kommentárokkal, amelyekre lelkes bólogatást kap kisfiától, aki mellesleg tavaly töltötte a harmincadik évét. Szappanos, rendes nevén Klára a velem szemben lévő asztalnál ült. Csendben voltunk. Én nem kérdeztem, ő nem kért semmit. Az óra fülsüketítően kattogott. Az anya monoton hangjára dallamosan válaszolt a fiú hümmögése. A pulttól balra, a falon egy hatalmas, jócskán rozsdás tükör állt. Ha tehettem, elkerültem, de akkor megfélemedkeztem magamról, és odanééztem. Közelebről nézve az jutott eszembe, hogy nagyon hasonlítok a szemben ülő vendégemre. Kivéve talán, hogy az én arcom meg az orrom nem volt vörös, hanem hófehér. És az ő szeme meleg barna, és tudom, láttam, hogy gyermekkorában gyönyörű fogsora volt, és szép, hosszú haja. Ha elég sok ideig nézek az ember szemébe, akkor még a csecsemőkori arcukat is láthatom. Én akkor is így néztem ki, amikor ő meglátta a napvilágot abban a koszos kórházban, és teli szájjal bömbölt, hogy tegyék vissza, hogy ő nem ide akart megszületni. „Hallod, te Csúnya. Van neked rendes neved?” Érdekes, mióta itt dolgozom, még senki nem kérdezte tőlem az igazi nevem. Nem várja meg a választ. „Láttam, hogy az előbb megnézted magad a tükörben. Tudod, kicsit úgy nézel ki, mint én. Nem gondolod?” Erre az anya is felpillantott az újságjából. Én, hogy megtörjem a várakozást, amit a válaszom hiánya okozott, kivettem az italokat. A pultnál nem volt szék. A tulaj ragaszkodott ehhez. Nem győnni kell a kocsmába járni. Szappanos elővette a telefonját.

Már el is felejtette, hogy választ vár tőlem. Újrakezdődött a szitkozódás. Éreztem, hogy ez most erősebb lesz, mint a megszokott. Nem tudtam lenni a szemem róla. „Te is mit bámulsz? Hagyjál már, te Csúnya.” Hirtelen felkapta az asztalról a hamutartót, felállt, és elindult felém. „Nagyon hasonlítasz rám, tudod? Ez nem tetszik nekem!” Az anya kajánul szemlélte az eseményeket. Engem az emberek teremtettek, legalább másfél évezreddel ezelőtt. Félték tőlem. Most pedig egy alkoholista nő egy hamutartóval fenyeget engem egy koszos kocsmában. Rám vetette a tekintetét, én pedig újra belenéztem a múltjába. Megint ott volt a barna hajú kislány. Az édesanya dühösen szólította, ő pedig egy fa tetején rejtőzött előle. A félelem és az izgatottság keveredett az arcán. Gyönyörűnek találtam. Még mindig ott van bennem az erő. Az emberekben lakozó igénytelenség és mocsok teremtett. Ez a hely pedig tele van kórokozókcal, férgekkel és patkányokkal. Még utoljára belenéztem a kislány szemébe. Kár, hogy nincsenek érzéseim. Szappanos szemében rémület tükröződött. Elkezdett izzadni, és még vörösebb lett a bőre. Habzó vér kúszott fel a szájából, megállíthatatlan köhögés tört rá. Amikor a mentősök megérkeztek, már nem élt. Most megint úton vagyok. Követem a pusztítás szagát, táplálkozom belőle, és újra hű leszek Čumához, a fekete szemű, görnyedt hátú halálbanyához.